

תודעת רוח הכוורת

והמשימה הנעלמת של ישות הזכרים. חלק א'

ניצן שפילמן

בשלהי הקיץ הימים הולכים ומתקצרים, עד לשוויון היום והלילה בנקודת הסתיו. בחוץ מתחיל להתקרר, רוחות מנשבות, עננים מופיעים בשמיים ואנו כבר מצפים לגשמי הסתיו. העצים הנשירים משילים עלוותם ועומדים בשלכת. הטבע כולו מתכנס פנימה לקראת שנת החורף.

עולם בעלי החיים מתכוון לקראת החורף. הציפורים מתחילות בנדידתן, חלקן כבר בדרכן לארצות החום ביבשת אפריקה. חלקן, כמו הנחילאלי למשל, דווקא מופיעות בארצנו. גם בממלכת החרקים נערכים לחודשי הקור וכך גם הדבורים.

הסתיו הישראלי, המכונה גם "האביב הקטן", מאפשר לדבורים שהות לאגור צוף מעצי האשל בנגב ומעצי החרוב הגדלים ברחבי הארץ. ובל נשכח את השיון הדביק המספק אבקת פרחים לרוב, רגע לפני שנכנס החורף. בעונה זו, בהיערכות הנחיל לקראת החורף, מתרחש בדבורית אירוע דרמטי המכונה "טבח הזכרים". במאמר זה ננסה להתחקות מעט אחר תפקידם של הזכרים בדבורית.

הולכי בטל גמורים

אוכלוסיית הדבורית מונה שלוש כתות. המלכה – האחת והיחידה בדבורית;

איור דבורית חתומה

העמלות – המהוות את רוב האוכלוסייה; והזכרים – המונים עד כ-15% מאוכלוסיית הדבורית, בהתאם לעונה. את המלכה משווה שטיינר עם תאי הגזע בראש האנושי. ממנה מתהווים כל שוכני הדבורית: העמלות, שאותן הוא משווה לגופיפי הדם, והזכרים, אותם הוא משווה לתאי העצב.

הזכרים גדולים ומגושמים מן העמלות. הם מתפתחים מביצים לא מופרות (בתהליך הנקרא רביית בתולים), על פי רוב בתאים משושים, הגדולים מעט משל העמלות. אוכלוסייתם בחודשי האביב והקיץ מונה מספר מאות. מאחר והזכרים אינם מצוידים באיברים לאיסוף צוף ואבקת פרחים (פולן) ולהפרשת דונג, ואף לא בעוקץ להגנה,

בדבוראות הקונבנציונלית מייחסים להם תפקיד אחד ויחיד בדבורית – הפריית המלכה ב"מעוף הכלולות". הם מתוארים כיצורים עצלים, המכבידים על חיי הדבורית, מצטנפים באזור החם של הקן, זוללים דבש ומטנפים ברפש שלהם את החלות. הדבוראי הממוצע אינו שמח כשהוא מוצא תאי זכרים בדבורית.

בעונת האביב, עם התעוררות הדבורית מתרדמת החורף, מתפתחים הזכרים. עד יומם השמיני הם שוכנים בתוך הדבורית והעמלות דואגות להאכילם ולנקותם, אז הם יוצאים למעופים ארוכים אל מחוץ לדבורית. הזכר פורה מבחינה מינית מיומו השנים עשר. הזכרים מתעופפים בלהקות גדולות

וצפופות, בנקודות מפגש מסוימות – יש האומרים בנקודות אנרגטיות מעל האדמה. מחקרים חדשים מלמדים שהם מתכנסים מדי יום ביומו בגובה של כ-200 מטרים ובמרחקים של כ-5 ק"מ מלהקה ללהקה. המלכות הבתולות נמשכות אל להקות אלה, וכשחולפת מלכה במעוף כלולותיה על פניהם מתחיל מעוף-מרוץ אחריה. תוך כדי המעוף מתרחש תהליך ההזדווגות עם מספר זכרים, אשר מוצאים את מותם בסימום.

בסתיו, כשמתחילה עונת המחסור, מגרשות העמלות את הזכרים מן הדבורית וגורמות על ידי כך למותם ואף עוקצות אותם למוות. לפיכך, אומר חוקר הדבורים מוריס מטרלינק, בימות השפע של הקיץ, מתייחסת היא [רוח הכוורת] בסבלנות לנוכחותם המטרידה של שלוש או ארבע מאות זכרים לא-יוצלחים וקלי דעת, טרחנים, יומרניים, הולכי-בטל גמורים עד להרגיז, רעשנים, זוללים וסובאים עד אין השביעם, גסים, בלתי-נקיים, ענקיים, אשר מקרבם תבחר לה המלכה העתידה להיוולד מאהב. אולם כיוון שהמלכה הופרתה, והפרחים נפקחים, עתה, בשעה מאוחרת יותר ונסגרים מוקדם יותר, בבוקר לא עבות אחד [בסתיו], גוזרת רוח הכוורת, בקור דעת גמור, על עשיית טבח המוני בזכרים.¹ [...] למחרת בבוקר, עם יציאתן הראשונה, תפנינה העמלות את היתורה, עליה נערמו גוויות הנפילים חסרי-המועיל, וזכרו של גזע הבטלים ממעש יימחה מן הקריה, עד לאביב הבא. [...] זו הקהילה עטורת התהילה של ימי יולי היפים – נרדמת בהדרגה, ונשימתה החמימה וכבדת הבשמים, תואט ותקפא.² הדבורית

שוקעת בשנת חורף עמוקה (בדומה לדוב), שינה שהיא אחותה הקטנה של המוות.

תאי עצב מעופפים

ישות הדבורית הינה סופר אורגניזם, ואם נתייחס אליה ככזו – לא מתקבל

על הדעת שאוכלוסיית הזכרים היא אכן מיתרת ומהווה הפרעה לתפקוד הדבורית. בהרצאות על הדבורים, כאשר עורך שטיינר השוואה בין הדבורה הזכר לגוף האנושי, הוא משווה אותו לתא עצב:

העצבים מורכבים מתאים בודדים, אשר רק בשל העובדה שהם מכוסים בטבע, אינם גדלים להיות בעלי חיים; למעשה הם שואפים להפוך לבעלי חיים. ואם תאי העצב האנושיים היו יכולים להתפתח לכל כיוון באותם תנאים כמו בתוך הדבורית, היו הופכים תאי העצב לזכרים. [...] העצבים נמצאים בתהליך מיתה מתמיד. הם נשחקים כל הזמן, מפני שאנו שוחקים את מערכת העצבים שלנו. אמנם איננו מקיימים בפנימיותנו טבח עצבים – אחרת היינו מתים כל שנה, כמו שהעמלות מבצעות את טבח הזכרים; אולם בכל זאת כל שנה נחלשים העצבים שלנו. וכשהעצבים נחלשים מת האדם. אז איננו מסוגלים לחוש יותר את הגוף והאדם מת כשהוא שוחק את עצביו.³ אם כן, לפי שטיינר, אוכלוסיית הזכרים

הנה, בבוקר לא עבות אחד, גוזרת רוח הכוורת, בקור דעת גמור, על עשיית טבח המוני בזכרים. למחרת בבוקר תפנינה העמלות את גוויות הנפילים חסרי-המועיל

מוריס מטרלינק, הפנומנולוג המבריק, חש גם הוא איזה תפקיד נסתר של הזכרים. נוהגים הם ברוב עיסוק, בחוצפה ובאי סובלנות, משל היו בני אלים אשר אי אפשר בלעדיהם, ויוצאים ברוב שאון כמו לקראת משימה הנעלמת מדעת ההדיוטות. אחד אחד הם מזנקים אל המרחב, כגיבורים נאדרי תהילה, העשויים לבלי-חת...⁴ כיצד מתפקדים הזכרים כתאי העצב של הדבורית? על כך בפרק הבא.

1 חיי הדבורים, מוריס מטרלינק, עמ' 22, הדר הוצאת ספרים.

2 שם, עמ' 125.

3 ה. שטיינר, דבורים, 26.11.1923. תרגום אלישע אבשלום, הוצאת תלתן, עמוד 19.

4 ראו הערה 1, עמ' 123.

ניצן שפילמן מחנך-מרפא, מומחה לחקלאות ביודינמית ולדבוראות ביודינמית, עוסק בייעוץ, הדרכה ליווי ויזמות ביודינמית, מלמד בסמינר המלא לחקלאות ביודינמית בהרדוף. nizanspl@gmail.com